

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ТА ПЕДАГОГІЧНИХ НАВИЧОК ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Сьогодні проблема розвитку педагогічної компетенції та навичок в умовах дистанційного навчання студентів є не просто актуальною, а ургентною.

Метою доповіді є розкрити сутність педагогічної компетенції, навички, які необхідні сучасному педагогу в умовах цифровізації суспільства та роль трансверсальних компетенцій.

Європейська комісія представила документ Supporting Teaching Competence Development for better learning outcomes (2013), в якому визначено поняття педагогічної компетенції, її складові, проведено аналіз та шляхи й напрями її формування на державному рівні. Окрім того, представлені загальні й локальні проблеми визначення та розвитку педагогічної компетенції в європейських країнах, та поставлено завдання її уніфікувати.

Відтак, педагогічна компетенція – це складна комбінація знань, навичок, розуміння, цінностей, що сприяють ефективній поведінці у певних обставинах. У зв'язку з тим, що навчання є більш ніж завдання та вимагає наявності цілого ряду цінностей, що стосуються освіти, навчання та суспільства, концепт педагогічної компетенції дуже відрізняється в різних національних контекстах. До того ж, обсяг та складність компетенцій, необхідних у 21 сторіччі, такі значні, що одній людині оволодіти ними всіма або навіть вдосконалити їх усі до належного рівня є майже неможливим. Тому, необхідно сфокусуватися на формуванні компетенцій системою освіти або освітньою командою.

Варто зазначити, що педагогічна компетенція підвладна багатьом зовнішнім та внутрішнім факторам, що впливають на її складову. Так, основними факторами є:

- мета навчання;
- очікування суспільства;
- наявність ресурсів, пріоритетів та політичної волі;
- статус професії;
- зовнішній або міжнародний вплив;
- існуючі традиції та культура;
- соціальний контекст та середовище, у якому відбувається навчання.

З урахуванням різних культур, педагогічні компетенції виділено у 6 парадигм: (1) викладач як рефлексивний агент, (2) викладач як знаючий експерт, (3) викладач як досвідчений експерт, (4) викладач як менеджер в аудиторії, (5) викладач як соціальний агент, (6) викладач як студент, який навчається протягом життя.

У 2006 році Європейським парламентом були також означені 8 ключових компетенцій для навчання протягом життя (Key Competencies for Lifelong Learning). У версії 2019 року детально визначена кожна компетенція з її складовими. Зазначено, що саме ці компетенції є найважливішими для власного задоволення, здорового та довгого стилю життя, працевлаштування, активної громадянської позиції та соціальної інклюзії. Так, серед визначених компетенцій такі:

1. Грамотність (Literacy)
2. Мультилінгвізм (Multilingualism)
3. Обчислювальні, наукові та інженерні навички (Numerical, scientific and engineering skills)
4. Цифрові та технологічні компетенції (Digital and technology-based competences)
5. Міжособистісні навички та здатність адаптуватися до нових компетенцій (Interpersonal skills, and the ability to adopt new competences)
6. Активна громадянська позиція (Active citizenship)
7. Підприємництво (Entrepreneurship)

8. Культурна обізнаність та здатність вираження (Cultural awareness and expression).

Висловлені рекомендації здатні створити єдину Європейську рамку ключових компетенцій для законодавчих органів, освітніх та тренінг провайдерів, соціальних партнерів та самих студентів.

Педагогічна компетенція складається з *знань, педагогічних навичок та ключових професійних цінностей*. Так, *знання* передбачають знання предмета (дисципліни), основ педагогіки, навчального плану, технологій, історичні, соціокультурні та психологічні знання. *Педагогічні навички* є вмінням викладати предмет (дисципліну), включають навички планування, управління та координування, вміння працювати в гетерогенних групах, ефективно використовувати ІКТ, навички збору, аналізу та інтерпретації даних, допомагати студентам отримувати трансверсальні компетенції, навички командної роботи, рефлексивні, метакогнітивні та міжособистісні навички, навички ведення перемов. Серед педагогів необхідно також просувати *ключові професійні навички*, а саме: практику рефлексії, автономне навчання, залучення до досліджень та інновацій, співпрацю з колегами та батьками, нетворкінг, залучення до розвитку навчального закладу.

Нарешті, особливої уваги заслуговує розвиток трансверсальних навичок (з *англ.* «transversal competence»), що включають цифрові навички; навчання щоб пізнавати, громадянські компетенції. Трансверсальні навички розглядаються як основні навички для працевлаштування та відображають здатність людини вчитися, добре спілкуватися, брати участь у конструктивній та здоровій динаміці спільної роботи та показувати творчі здібності та здатність вирішувати проблеми.

Таким чином, сучасному педагогу необхідно не лише розуміти та розвивати ключові компетенції, що передбачає володіння навичками міждисциплінарного співробітництва, але й допомагати студентам їх отримувати.

Отже, концепт педагогічної компетенції має такі характеристики: передбачає знання, когнітивні та практичні навички, а також мотивацію, цінності,

вірування та емоції; стимулює викладачів до складного попиту на освітньому ринку шляхом мобілізації психо-соціальних ресурсів в єдиному напрямі; змушує діяти професійно та відповідно до ситуації; допомагає виконувати завдання ефективно та економічно.

Враховуючи виклики сучасності та стрімкий розвиток технологій, звичайно є необхідним відповідати очікуванням суспільства, вимогам міністерства, бути корисним студентам, яких ми навчаємо для невизначеного та мінливого майбутнього. Однак, у такому вирі подій та змін важливо пам'ятати, що жоден штучний інтелект, чат-боти або віртуальні педагоги не замінять професійного педагога, особистість, тому що неможливо побудувати алгоритми творчої людини. Проте, загнати його в алгоритми можливо, що у певній мірі повинно насторожувати.

Література:

1. Трансверсальные навыки (2017) / Центр фінансової грамотності. Домашня сторінка [Сторінка у Facebook]. Facebook. з <https://www.facebook.com/econworld/photos/pb.125662167819888.-2207520000.1508559071./475530262833075>
2. Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning / European Commission. URL: https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/council-recommendation-on-key-competences-for-lifelong-learning_en
3. European Commission (2007). Communication from the Commission to the European Parliament and Council: Improving the Quality of Teacher Education. COM (2007) 392 final. Brussels, 3.8.2007.
4. European Commission (2010). Developing coherent and system-wide induction programmes for beginning teachers: a handbook for policymakers. European Commission Staff Working Document 538 final. Brussels.
5. Key competences for lifelong learning (2019) / Publications Office of the EU.

URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>